

Rapport

Behandling av Norges 8. rapport til FN om oppfølging av kvinne- diskrimineringskonvensjon (CEDAW)

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG
INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

Rapport

Behandling av Norges 8. rapport til FN om oppfølging av kvinne- diskrimineringskonvensjon (CEDAW)

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG
INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

Forord

Norge er forpliktet til å rapportere jevnlig til FNs kvinnediskrimineringskomité om arbeidet som gjøres for å oppfylle FNs kvinnediskrimineringskonvensjon. September 2010 ble Norges 8. rapport til overlevert til kvinnediskrimineringskomiteen. På bakgrunn av informasjonen i rapporten og myndighetenes skriftlige svar på tilleggsspørsmål fra komiteen, ble norske myndigheter ble eksaminert av komiteen i Geneve 16. februar 2012.

I denne rapporten finnes en oversatt versjon av de avsluttende merknadene fra FNs kvinnediskrimineringskomité til norske myndigheter vedtatt 2. mars 2012. Etter komiteens anbefaling sendes merknadene til blant annet landets kommuner, statlige myndigheter, Sametinget, Stortinget, arbeidslivets parter, frivillige organisasjoner, høyskoler og universiteter og forskningsmiljøer.

Merknadene fra FNs kvinnediskrimineringskomité finnes også på norsk og engelsk på Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementets nettside: www.regjering.no/bld På nettsiden ligger også Norges 8. rapport til komiteen, samt supplerende rapporter fra frivillige organisasjoner og ombuder. Disse rapportene har også dannet grunnlag for eksaminasjonen av norske myndigheter.

Statsråd Audun Lysbakken ledet Norges delegasjon under eksaminasjonen. I sin åpningstale orienterte han om hovedtrekkene regjeringens arbeid om likestilling og ikke-diskriminering. Ekspedisjonssjef Arni Hole redegjorde nærmere for Norges likestillingspolitikk. Begge de innledende talene følger vedlagt.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, oktober 2012.

**Konvensjonene om avskaffelse av alle
former for diskriminering mot kvinner**

Distr.: Generell
23. mars 2012

**Komiteen for avskaffelse av
diskriminering mot kvinner**

Femtiførste sesjon

13. februar – 2. mars 2012

**Avsluttende merknader fra FNs kvinnekiskrimineringskomité
(CEDAW)**

Norge

1. Komiteen behandlet Norges åttende periodiske rapport (CEDAW/C/NOR/8) på sitt 1024. og 1025. møte den 16. februar 2012 (se CEDAW/C/SR.1024 og 1025). Komiteens liste over problemområder og spørsmål finnes i CEDAW/C/NOR/Q/8 og den norske regjeringens svar finnes i CEDAW/C/NOR/Q/8/Add.1.

A. Innledning

2. Komiteen retter en takk til statsparten for den åttende periodiske rapporten, som ble fremlagt i tide, i tråd med komiteens retningslinjer for utarbeidelse av rapporter, som tok hensyn til komiteens tidligere anbefalinger og som ble utarbeidet gjennom en konsultasjonsprosess hvor både statlige organer og representanter for det sivile samfunn deltok. Komiteen retter også en takk til statsparten for den muntlige presentasjonen som ble gitt, de skriftlige svarene til listen over problemområder og spørsmål som ble utarbeidet av CEDAWs underarbeidsgruppe som forberedte sesjonen og ytterligere avklaringer på muntlige tilleggsspørsmål fra komiteen under selve sesjonen.

3. Komiteen berømmer statsparten for å ha stilt med en stor høynivådelegasjon under ledelse av barne-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysebakken, samt flere representanter fra relevante departementer og representanter for Sametinget, med ekspertise på de områdene som Konvensjonen dekker. Komiteen setter pris på den åpne og konstruktive dialogen som fant sted mellom delegasjonen og komiteens medlemmer.

4. Komiteen berømmer statsparten for den økonomiske støtten som ble gitt til frivillige organisasjoner som jobber med likestilling for utarbeidelsen av en skyggerapport og for reiseomkostninger til både de forberedende møtene til sesjonen og til selve sesjonen.

B. Positive aspekter

5. Komiteen hilser velkommen den utviklingen som har funnet sted etter komiteens forrige konklusjoner og anbefalinger i 2007, herunder lovgivningsreformer som er gjennomført og en rekke juridiske og politiske tiltak som er truffet. Det vises spesielt til:

(a) Innarbeidelsen av konvensjonen og den frivillige tilleggsprotokollen i menneskerettsloven (Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett 1999-05-21-30), noe som gir den forrang dersom det skulle oppstå en konflikt med nasjonal lovgivning (2009);

(b) Vedtakelse av den første nasjonale handlingsplanen for likestilling mellom kjønnene 2011-2014 (2011), som spesifikt refererer til konvensjonen og statens forpliktelser i henhold til konvensjonen;

(c) Oppnevning av utvalget som skal vurdere likestillingspolitikken (2011);

(d) Lanseringen av handlingsplanen for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering 2009-2012 (2009), som inneholder tiltak for å inkludere minoriteter i arbeidsmarkedet;

(e) Endring av Straffelovens § 202a, som gjør kjøp av seksuell seksuelle tjenester straffbart (2009);

(f) Prioriteringen av sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2006) i statspartens utenrikspolitikk, og

(g) Vellykket implementering av reglene for kjønnsbalanse i styrer i både statsaksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, som fastsetter at det skal være minst 40 prosent av hvert kjønn i styrene.

6. Komiteen vil også berømme statsparten for å ha undertegnet Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner den 7. juli 2011 og de forpliktelser statsparten ga uttrykk for under dialogen om ratifikasjon av konvensjon.

C. De viktigste områdene for bekymring og anbefalinger

7. Komiteen minner om at statspartens plikt til systematisk og kontinuerlig å implementere alle konvensjonens bestemmelser og mener at bekymringer og anbefalinger som er identifisert i de forliggende observerende konklusjoner krever prioritert oppmerksomhet fra statspartens side fra i dag og frem til den neste periodiske rapporten skal fremlegges. Komiteen anmoder derfor statsparten innstendig om å fokusere på nettopp disse områdene i sin implementeringsarbeid og å rapportere om tiltak som er truffet og resultater som er oppnådd i sin neste periodiske rapport. Komiteen anmoder statsparten om å videreformidle de foreliggende konklusjoner og anbefalinger for alle relevante departementer, for parlamentet (Stortinget) og rettsvesenet, for å sikre at de implementeres fullt ut.

Parlamentet

8. **Selv om komiteen atter en gang bekrefter at det er regjeringen som har det primære ansvaret og står ansvarlig for at statspartens forpliktelser i henhold til konvensjonen oppfylles i sin helhet, understrekes det at konvensjonen er bindende for alle ledd av offentlig virksomhet og statsparten anmodes om å oppmuntre parlamentet, i tråd med**

parlamentets egne prosedyrer og der hvor det er hensiktsmessig, å treffe de tiltak som er nødvendige med henblikk på implementeringen av de foreliggende konklusjoner og anbefalinger og regjeringens neste rapporteringsrunde i henhold til konvensjonen.

Definisjon av diskriminering og likestilling mellom kjønnene

9. Komiteen tar til etterretning planene om kommende Stortingsmelding og lovforslag om statspartens fremtidige likestillingspolitikk som tar sikte på å justere den eksisterende diskrimineringslovgivningen for å harmonisere reglene i de ulike rettsaktene. Komiteen er bekymret over fraværet av garanti for eller definisjon av likestilling mellom kjønnene i statspartens Grunnlov eller annen egnet lovgivning. Komiteen er også bekymret for at bruken av kjønnsnøytral lovgivning, politikk og programmer kan føre til at kvinner får et utilstrekkelig vern mot direkte eller indirekte diskriminering og være til hinder for at det oppnås reell likestilling mellom kvinner og menn. Videre er komiteen bekymret over manglende fokus, i enkelte lover og i politikken, på de særlige behovene som minoritetsgrupper av kvinner har, herunder kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn og kvinner med nedsatt funksjonsevne, noe som ofte fører til diskriminering på tvers av diskrimineringsgrunnlagene.

10. Komiteen anmoder statsparten om å:

(a) Nedfelle prinsippet om likestilling mellom kvinner og menn i Grunnloven eller i annen egnet lovgivning i samsvar med konvensjonens artikkel 2;

(b) Innføre en mer kjønnsrettet tilnærming i lovgivning, politikk og programmer, og;

(c) Skape bevissthet blant ansatte i stat og rettsvesen og hos publikum generelt rundt spørsmålet om indirekte diskriminering og prinsippet om likestilling for alle kvinner, herunder kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn og kvinner med nedsatt funksjonsevne.

Konvensjonens og tilleggsprotokollens synlighet

11. Komiteen er bekymret over den generelle mangelen på oppmerksomhet rettet mot konvensjonen og den valgfrie tilleggsprotokollen i statsparten, særlig blant ansatte i staten og rettsvesenet og blant andre tjenestemenn med rettshåndhevende myndighet; også over mangelen på rettspraksis, herunder rettspraksis fra Høyesterett, som henviser til konvensjonen; og at den ikke er inkludert i det nye opplæringsprogrammet for rettsvesenet som statsråden nevnte under dialogen. Komiteen er videre bekymret over at kvinnene selv ikke er klar over hvilke rettigheter de har etter konvensjonen eller kommunikasjons- og undersøkelsesprosedyrene som finnes i tilleggsprotokollen, og dermed mangler den informasjonen de trenger for å kunne påberope seg sine rettigheter.

12. Komiteen anmoder statsparten om å:

(a) Treffe de tiltak som er nødvendige å sikre det legges tilrette for konvensjonen, tilleggsprotokollen og komiteens generelle anbefalinger gjøres tilgjengelig for samtlige berørte aktører, herunder departementer, parlamentarikere, rettsjuryer og tjenestemenn med rettshåndhevende myndighet;

(b) Inkludere konvensjonen, synspunktene på individuell kommunikasjon og undersøkelse etter tilleggsprotokollen i opplæringsprogrammer i rettsvesenet; og

(c) Trappe opp innsatsen for å øke kvinners bevissthet om egne rettigheter etter

konvensjonen og kommunikasjons- og undersøkelsesprosedyrene i tilleggsprotokollen.

Nasjonale ordninger for å fremme kvinners stilling

13. Komiteen hilser velkommen den første handlingsplanen for likestilling mellom kjønnene for 2011-2014 (2011) og nedsettelsen av et utvalg som skal evaluere likestillingspolitikken, styrkingen av Likestillings- og diskrimineringsombudets og nemndas mandat til å fremme likestilling mellom kjønnene og kvinners stilling. Komiteen vil imidlertid gi uttrykk for bekymring over at verken Likestillings- og diskrimineringsombudet eller -nemnda har adgang til å behandle saker som gjelder seksuell trakassering.

14. Komiteen oppfordrer statsparten til å:

(a) Ytterligere styrke Likestillings- og diskrimineringsombudet, ved at det blir gitt tilstrekkelige menneskelige og tekniske ressurser og å vurdere å gi ombudet og nemnda adgang til å prøve saker som gjelder seksuell trakassering;

(b) Styrke evalueringen av tiltak som treffes for å forsikre seg om at slike tiltak oppfyller de målene som er satt; og

(c) Øke bevisstheten om Likestillings- og diskrimineringsombudet, særlig blant kvinner med minoritetsbakgrunn.

Nasjonal institusjoner for menneskerettigheter

15. Komiteen er bekymret over at Norsk senter for menneskerettigheter, som et universitetsinstitutt, ikke lenger kan oppfylle sitt mandat som nasjonal institusjon for menneskerettigheter, og at det er i ferd med å bli nedgradert til B-status i oktober 2012 av underkomiteen for akkreditering til Det internasjonale nettverket av nasjonale institusjoners koordinerende råd.

16. Komiteen oppfordrer den norske regjeringen til å ta initiativ til en rask og åpen konsulterende prosess for å reetablere sin nasjonale institusjon for menneskerettigheter i full overensstemmelse med prinsippene som gjelder status for nasjonale institusjoner som skal fremme og beskytte menneskerettighetene (Paris-prinsippene).

Midlertidige særtiltak og permanente tiltak

17. Komiteen berømmer statsparten for kvinners høye deltakelse på mange samfunnsområder. Komiteen beklager imidlertid at kvinneandelen blant lokalt folkevalgte sank etter kommunevalget i 2011 (4.115 kvinner og 6.670 menn), sammenlignet med resultatet av valget i 2007, slik det ble opplyst om i delegasjonens innledningsforedrag. Komiteen vil også gjenta sin bekymring over det lave antallet kvinnelige professorer i academia og kvinnelige dommere på alle nivåer i rettsapparatet, samt den utilfredsstillende representasjonen av kvinner med minoritetsbakgrunn blant disse.

18. Komiteen oppfordrer statsparten til å:

(a) Vurdere å innføre og gjennomføre tiltak, enten i form av midlertidige særtiltak eller permanente tiltak med henblikk på å oppnå vesentlig likestilling mellom kvinner og menn på alle områder;

(b) Vurdere å utvide reglene om kjønnsbalanse i allmennaksjeselskapers styre til å omfatte andre typer foretak og andre områder av privat sektor; og

(c) Styrke programmer for kapasitetsutvikling myntet på kvinner med minoritetsbakgrunn, slik at de oppmuntres til å delta i det offentlige og politiske liv.

Kvinner deltakelse i fredsprosesser

19. Komiteen vil berømme statsparten støtter opp om Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2000), herunder lansering av den relevante handlingsplanen og generell økonomisk støtte til gjennomføring av denne resolusjonen i konfliktrammede land. Komiteen er imidlertid bekymret over mangelen på målbar effekt for kvinner ute i felten i konflikt- og postkonflikt-land, hvor kvinner kontinuerlig ekskluderes fra fredsforhandlinger, sikkerhetsdiskusjoner og gjenoppbyggingsprosesser.

20. Komiteen oppfordrer statsparten til å:

(a) Kreve at land hvor Norge støtter gjennomføringen av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2000) stilles til ansvar når det gjelder å sikre kvinner full deltakelse i fredsforhandlinger, sikkerhets- og gjenoppbyggingsprosesser;

(b) Øke støtten til lokale kvinneorganisasjoner og –nettverk som deltar aktivt i fredsinitiativer og gjenoppbyggingsprosesser etter konflikter; og

(c) Styrke aktiviteter som inngår i handlingsplanen, herunder utvikling av effektive verktøy for resultatmåling.

Stereotypier

21. Komiteen hilser velkommen den dialogen statsparten innledet med handels- og mote-industrien, men er bekymret for den allestedsnærværende mediadrevne hyperseksualiserte og fremstillingen av jenter og kvinner som en salgsvare, som potensielt kan føre til en mer voldelig kjønnsdiskriminering, trass i at § 2 i Markedsføringsloven og medias vær-varsom-plakat omtaler dette problemet.

22. Komiteen oppfordrer på det sterkeste statsparten om å:

(a) Utrede den potensielle virkningen som en overseksualisert fremstilling av jenter og kvinner i media har på økt grad av kjønnsbasert vold mot kvinner;

(b) Ta i bruk innovative tiltak rettet mot representanter for media for å styrke forståelsen av likestilling mellom kvinner og menn og bruke utdanningssystemet til å fremme en positiv og ikke-stereotypisk fremstilling av kvinner; og

(c) Overvåke de tiltak som treffes for å evaluere hvilken effekt de har og om nødvendig, revidere dem for å oppfylle målsetningene ved slike tiltak.

Vold mot kvinner

23. Samtidig som komiteen hilser velkommen lanseringen i januar 2012 av den nye handlingsplanen for å bekjempe vold i nære relasjoner og innføringen av plikten til å kontakte politi eller på annen måte avverge vold i nære relasjoner (Straffelovens § 139), gir komiteen uttrykk for sin bekymring over den høye forekomsten av vold mot kvinner i Norge, særlig vold i nære relasjoner og seksuell vold, herunder voldtekt og voldtekt i ekteskapet i enkelte miljøer, det høye antallet frifinnelser, de lave straffene som gjerningsmennene blir idømt, som delvis kan skyldes manglende likestillingsopplæring av legdommere som sitter i juryen i straffesaker, fraværet av undersøkelser og forskning omkring de grunnleggende årsakene til

vold mot kvinner. Komiteen er også bekymret over den tilsynelatende manglende bevisstheten hos kvinner om at voldtekt i ekteskapet er straffbart i statsparten. Komiteen gjentar sin tidligere bekymring over at det ikke finnes en omfattende lov om forebygging av vold mot kvinner. Komiteen er i tillegg bekymret over at definisjonen av voldtekt i Straffeloven fortsatt stiller krav om bruk av eller trussel om bruk av vold. Selv om komiteen tar til etterretning at det i 2009 ble vedtatt en ny lov om kommunale krisesentre (krisesenterloven), som pålegger alle kommuner å etablere et krisesenter for kvinner, menn og barn som er ofre for vold og misbruk i nære relasjoner, er komiteen bekymret over at av 51 sentre, er 22 forbeholdt menn og 10 er tomme for beboere, sannsynligvis på grunn av en feilaktig beregning av behovet for denne type strukturer, og at bare halvparten er tilgjengelige for kvinner med nedsatt fysisk funksjonsevne.

24. Komiteen oppfordrer statsparten til å:

(a) Prioritere å vedta en helhetlig lovgivning som retter seg spesifikt mot vold i nære relasjoner, å innføre omfattende tiltak for å forebygge og sette søkelys på vold mot kvinner og jenter, herunder voldtekt i ekteskap, for å sikre at gjerningsmennene blir stilt for retten og straffet i tråd med alvorsgraden på forbrytelsen, i samsvar med komiteens generelle anbefaling nr. 19 (1992) om vold mot kvinner og å skape bevissthet hos kvinner om at voldtekt i ekteskapet utgjør en straffbar handling;

(b) Innføre en juridisk definisjon av voldtekt i Straffeloven med manglende samtykke som det sentrale kjernepunktet, i tråd med komiteens generelle anbefaling nr. 19 og Vertido-saken (underretning nr. 18/2008);

(c) Sørge for opplæring av legdommere når det gjelder vold mot kvinner;

(d) Gi forsvarlig bistand til og vern av kvinnelige voldsofre, herunder kvinner med nedsatt funksjonsevne, ved å styrke kapasiteten ved krisesentrene, og å påse at behovet for å hjelpe mannlige voldsofre oppfylles uten at det går på bekostning av behovene til kvinnelige voldsofre; og

(e) Fastsette en timeplan for ratifikasjon av Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner.

Menneskehandel og utnytting i prostitusjon

25. Samtidig som komiteen hilser velkommen regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2011-2014 (2011), opprettelsen av koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM) og kriminaliseringen av kjøp av seksuelle tjenester fra voksne, er komiteen bekymret over at antall ofre for menneskehandel stadig øker (203 i 2007, 256 i 2008 og 292 i 2009) og at rapporteringsgraden er lav. Trass i endringer som nylig er foretatt i statspartens au pair-ordning, er komiteen også bekymret over manglende overvåking av au pair-systemet og mangelfull beskyttelse av kvinner og jenter som arbeider som au pair, noe som kan føre til utnytting.

26. Komiteen anmoder statsparten om å gjennomføre konvensjonens artikkel 6 fullt og helt, gjennom å inkludere:

(a) effektiv gjennomføring av eksisterende lovgivning og den nye handlingsplanen mot menneskehandel, påse at gjerningsmenn blir stilt for retten og straffet og at ofrene blir forsvarlig identifisert, beskyttet og hjulpet;

(b) Sikre en systematisk overvåking og periodisk evaluering, herunder innsamling og

analyse av data om menneskehandel og utnytting av kvinnelige prostituerte, samt av au pair-systemet, og inkludere slike data i sin neste periodiske rapport;

(c) Økt innsats i det internasjonale, regionale og bilaterale samarbeidet med opprinnelses-, transitt- og destinasjonsland for å forebygge menneskehandel gjennom informasjonsutveksling og harmonisering av juridiske prosedyrer for straffeforfølgelse av de som står bak menneskehandelen;

(d) Treffe nødvendige tiltak for å sikre at kvinner og jenter som er ofre for menneskehandel får tilgang til god medisinsk pleie, veiledning, økonomisk støtte, forsvarlige boforhold og programmer for å komme seg inn i utdanningssystem og arbeidsmarked igjen, samt tilgang til gratis juridisk bistand, uavhengig av muligheten for eller viljen til å vitne mot de som står bak menneskehandelen;

(e) Studere effekten av endringen i Straffelovens § 202a, herunder effekten på type og omfang av prostitusjon og menneskehandel, samt på hvordan samfunnet oppfatter prostitusjon og kjøp av seksuelle tjenester, samt kvinner som prostituerer seg.

Utdanning

27. Komiteen hilser velkommen de mange positive tiltak som statsparten har truffet, men merker seg at det fortsatt er et kjønnssegregert utdanningssystem, som starter med barnehagene (som fortsatt er 90 prosent kvinnedominert) og som særlig sees i yrkesopplæring og høyere utdanning, samt stereotype utdanningsvalg hos jenter og gutter. Komiteen noterer seg med bekymring mangelen på kvalifisert personale for å implementere kjønnsperspektivet i utdanningssystemet for små barn. Komiteen er bekymret for at universitetene fortsatt har en ansettelsespraksis som er fordelaktig for menn, noe som har ført til at det kun var 18 prosent kvinnelige professorer på heltid i 2007, slik det fremgår av statspartens rapport, selv om det ikke skorter på kvalifiserte og godt egnede kvinnelige kandidater.

28. Komiteen oppfordrer statsparten innstendig om å styrke sin etterlevelse av konvensjonens artikkel 10 og høyne bevisstheten om den viktige rollen utdanningssystemet spiller for å overvinne kvinners og menns ulike yrkesvalg og potensielt ulike fremtidsperspektiver. For å nå dette målet, oppfordres statsparten til å:

(a) Iverksette tiltak for å eliminere kjønnsstereotypier og strukturelle hindringer som kan være til hinder for at jenter og gutter treffer utradisjonelle utdannings- og yrkesvalg, herunder ved å sørge for bedre mentorer(?) og yrkesveiledere på alle nivåer i utdanningssystemet; og

(b) Vurdere å innføre midlertidige særtiltak for å øke takten i kvinners forfremmelse i det akademiske systemet, gjennom stipender øremerket kvinner eller andre former for positiv diskriminering, som for eksempel å fastsette klare mål og en klar tidsramme for å bedre situasjonen omgående.

Syssetting

29. Komiteen tar til etterretning at Stortinget har behandlet stortingsmeldingen om likelønn i april 2011 for å følge opp anbefalingene fra likelønnskommisjonen som ble opprettet i 2008, men komiteen er fortsatt bekymret over den dyptgripende horisontale segregeringen i arbeidslivet og over at det fortsatt er en lønnsforskjell, som øker med økt utdanning. Komiteen merker seg at den generelle arbeidsledigheten ligger på 2,2 prosent, mens arbeidsledigheten blant kvinner med minoritetsbakgrunn ligger på 7,6 prosent og den øker. Den tar også til

etterretning den begrensningen som legges på kvinners tilgang til enkelte stillinger gjennom visse institusjoners regelverk for hvordan kvinner kan kle seg, som for eksempel bruk av religiøse hodeplagg. Komiteen er også bekymret over at 10 prosent av de kvinnene som jobber deltid, gjør det ufrivillig. I den forbindelse gir komiteen uttrykk for bekymring for at statsparten overvurderer i hvilken grad kvinner som jobber deltid har valgt det selv. Komiteen er også bekymret over rapporter om diskriminering av kvinner på grunn av graviditet og på grunn av det nye pensjonssystemet hvor pensjonsberegningen ikke lenger er basert på de 20 beste opptjeningsårene, men på alle de årene en person har jobbet. Komiteen vil videre gi uttrykk for sin bekymring over at yrkesopplæringsprogrammer for kvinner med minoritetsbakgrunn ikke fører til langsiktig sysselsetting av disse kvinnene og ikke innebærer noen strukturell forbedring av stillingen til kvinner med minoritetsbakgrunn i arbeidsmarkedet. Komiteen er også bekymret over at den norske loven om offentlige innkjøp ikke inneholder konkrete tiltak for å fremme likestilling mellom kjønnene.

30. Komiteen anmoder statsparten om å:

(a) Gjennomføre en lovgivning som garanterer lik lønn for arbeid av lik verdi, å minske og redusere lønnsforskjellen mellom kvinner og menn i samsvar med ILO-konvensjon nr. 100 (1951) om lik lønn for kvinner og menn som utfører arbeid av lik verdi, og øke takten i arbeidet med å vedta den foreslåtte lovgivningen, som sammen med andre tiltak vil gi større åpenhet rundt lønninger og pålegge arbeidsgivere å levere ut informasjon når det er mistanke om diskriminering;

(b) Treffe effektive tiltak for å forebygge diskriminering mot kvinner på grunnlag av graviditet og fødsel, og sikre at alle kvinner og menn i offentlig og privat sektor er garantert betalt foreldrepermisjon;

(c) Iverksette en politikk rettet mot kvinner, herunder innføring av midlertidige særtiltak for å dempe arbeidsledighet og ufrivillig deltid blant kvinner, å skape flere muligheter for kvinner til å utvide arbeidstiden, herunder å pålegge en reduksjon i omfanget av deltidsstillinger, spesielt i statsadministrasjonen og i offentlig sektor, å gi prioritert tilgang til fulltidsstillinger og gi alle kvinnelige ansatte retten til å velge fulltidsansettelse og styrke tiltakene for å fremme kvinners inntreden i vekstsektorene i økonomien;

(d) Vedta slagkraftige tiltak for å trappe opp kampen for å avskaffe lønnsdiskrimineringen mot kvinner, herunder evaluering av stillinger på tvers av ulike markedssektorer, innsamling av data, organisering av en nasjonal likelønnskampanje og økt bistanden til partene i arbeidslivet i tarifforhandlinger, spesielt når det gjelder å fastlegge lønnsstrukturen i kvinnedominerte sektorer;

(e) Revurdere den nye pensjonsreformen, både det statlige pensjonssystemet og tjenestepensjonssystemet, med henblikk på å avdekke potensielt ulike virkninger for kvinner og menn og rette opp enhver forskjell for å sikre at effekten blir den samme for kvinner og menn;

(f) Forbedre tilgangen til og deltakelsen i arbeidsmarkedet for kvinner med minoritetsbakgrunn gjennom hensiktsmessig informasjon og opplæring og gjennom å legge til rette for akkreditering og godkjenning av tidligere utdanning og arbeidserfaring, samt å forske på effekten av institusjonelle regler som skaper begrensninger for kvinner, særlig migrantkvinner fra etniske miljøer og minoritetsmiljøer, på grunnlag av den måten de kler seg på, for eksempel ved bruk av religiøse hodeplagg, slik at det sikres at de får ta fullt og helt del i de rettigheter som er nedfelt i konvensjonen; og

(g) Sikre at gjennomføringen av likestillingspolitikken, herunder garantiene for likelønn og bruken av midlertidige særtiltak når det er nødvendig, utgjør et juridisk krav for tildeling av kontrakter om offentlige innkjøp.

Helse

31. Samtidig som komiteen anerkjenner at støttetiltakene til samekvinner i forbindelse med sosial- og helsetjenester er blitt utvidet, er komiteen bekymret for at samekvinner fortsatt rammes av flere former for diskriminering, herunder vanskeligheter med å få tilgang til forsvarlig helsepleie, blant annet på grunn av mangelfulle tjenester for samekvinner som bor utenfor det som er definert som samisk område. Komiteen er også bekymret over foruroligende funn knyttet til frivillige samtaler og undersøkelser som kommunene tilbyr under handlingsplanen for bekjempelse av kvinnelig kjønnslemlestelse 2008-2011, som kan føre til ytterligere stigmatisering av etniske minoritetsmiljøer, samtidig som det er uklart hvilken virkning disse tiltakene har når det gjelder å redusere dette fenomenets omfang.

32. Komiteen anmoder statsparten om å:

(a) Sørge for at alle samekvinner får tilgang til forsvarlige sosial- og helsetjenester, herunder tjenester for mental helse;

(b) Sørge for at kjønnsperspektivet inkluderes i all politikk og alle programmer som gjelder samene; og

(c) Revurdere handlingsplanen for bekjempelse av kvinnelig kjønnslemlestelse 2008-2011 med henblikk på å revitalisere den rollen det sivile samfunn spiller når det gjelder arbeidet for å bekjempe kvinnelig kjønnslemlestelse.

33. Samtidig som komiteen tar til etterretning at det er utarbeidet en lov som «forbyr diskriminering på grunnlag av seksuell legning og kjønnsidentitet», og som vil bli lagt fram for Stortinget i 2013, samt opprettelsen av kunnskapssenteret for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i 2011, er komiteen bekymret for diskrimineringen av lesbiske, bifile, transseksuelle og interseksuelle kvinner i statspartens helsevesen.

34. Komiteen anmoder statsparten om å:

(a) Øke takten i arbeidet med å vedta ovennevnte relevante lovgivning for å forhindre diskriminering i helsevesenet; og

(b) Sørge for egnet opplæring av helsearbeidere, for å unngå misbruk og dårlig behandling av slike kvinner.

Særlig sårbaregrupper av kvinner

35. Komiteen er bekymret for svakerestilte grupper av kvinner, som kvinner med nedsatt funksjonsevne, kvinner i etniske miljøer og minoritetsmiljøer og migrantkvinner, som kan være mer sårbare for ulike former av diskriminering når det gjelder utdanning, helse, sosial og politisk deltakelse og sysselsetting. Komiteen er bekymret over at kravene i nasjonal lovgivning for at utenlandske kvinner skal kunne få oppholdstillatelse, som for eksempel bevis på minst tre års ekteskap eller problemer med sosial integrasjon i opprinnelseslandet, kan utgjøre et problem for kvinnelige voldsofre når de skal søke om eller fornye oppholds- eller asyltillatelsen og kan forhindre at de kommer seg ut av forhold med misbruk og søker hjelp. Komiteen tar til etterretning de vanskelighetene som enkelte lesbiske og transseksuelle asylsøkere har opplevd på grunn av den snevre definisjonen på kjønnsbasert forfølgelse som relevant asylgrunnlag, slik det er bekreftet av statsparten.

36. Komiteen anmoder statsparten om å:

(a) Treffe effektive tiltak for å avskaffe diskrimineringen mot kvinner som tilhører etniske miljøer og minoritetsmiljøer og migrantkvinner, uavhengig av opprinnelsesland, både i samfunnet som sådant og i deres egne miljøer;

(b) Treffe proaktive tiltak, blant annet ved å utvikle målrettede programmer og strategier, for å øke kunnskapen om og tilgangen til utdanning, helse- og sosialtjenester, rettshjelp, opplæring og sysselsetting blant kvinner som tilhører etniske miljøer og minoritetsmiljøer og migrantkvinner;

(c) Følge opp og nøye overvåke effekten av lovgivning og politikk på kvinner som tilhører etniske miljøer og minoritetsmiljøer og migrantkvinner, med henblikk på å treffe korrigerende tiltak som faktisk oppfyller de behovene disse kvinnene har; og

(d) Treffe konkrete tiltak for å løse de vanskelighetene som lesbiske og transseksuelle asylsøkere opplever.

Ekteskap og familieforhold

37. Komiteen er bekymret over at statspartens nåværende lovgivning om skifte ved skilsmisse (Ekteskapsloven) ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til de kjønnsbaserte økonomiske forskjellene mellom ektefeller som skyldes tradisjonelle arbeids- og familiemønstre. Disse forskjellene fører ofte til at menns humankapital og inntjeningspotensiale øker, mens kvinner kan oppleve det motsatte, slik at det blant ektefeller i dag ikke er en rettferdig fordeling av de økonomiske følgene av ekteskap og skilsmisse. Konkret er komiteen bekymret over at begrepet felleseie ikke dekker immaterielle eiendeler som pensjonsrettigheter. Komiteen er videre bekymret for at verken lovgivning eller rettspraksis tar opp spørsmålet om fordeling av fremtidig inntjeningssevne eller humankapital for å rette opp mulige kjønnsbaserte økonomiske forskjeller mellom ektefeller. Komiteen hilser velkommen to Høyesterettsdommer i 2011 (HR-2011-1739 og HR-2011-1740), men er bekymret for at kvinner som er samboere fortsatt ikke har noen økonomiske rettigheter og vern når slike forhold går i oppløsning.

38. Komiteen anmoder statsparten om å:

(a) Sørge for at begrepet felleseie utvides til å omfatte immaterielle eiendeler, herunder pensjonsrettigheter og forsikringsytelser og andre karrieregoder og at felleseiet deles likt uavhengig av hvilket bidrag den enkelte ektefelle har kommet med, og om nødvendig treffer ytterligere juridiske tiltak for å kompensere for ulik fordeling til kvinner i ulønnet arbeid;

(b) Forske på de økonomiske konsekvensene av skilsmisse for begge ektefeller, ved å fokusere spesielt på styrkingen av humankapital og inntjeningspotensiale som mannlige ektefeller oppnår gjennom sitt fulltids- og uavbrutte karrieremønster, og inkludere resultatet av denne forskningen i den neste periodiske rapporten; og

(c) Treffe de juridiske tiltak som er nødvendige for å garantere kvinner i samboerskap samme økonomiske vern som gifte kvinner, gjennom å anerkjenne deres rettigheter til de eiendeler som akkumuleres under samboerskapet, i tråd med komiteens generelle anbefaling 21 (1994) om likestilling i ekteskap og familieforhold.

Beijing-erklæringen og handlingsplattformen

39. Komiteen anmoder statsparten innstendig om å utnytte Beijing-erklæringen

og handlingsplattformen fullt ut når den skal oppfylle sine forpliktelser i henhold til konvensjonen, fordi disse instrumentene styrker konvensjonens bestemmelser, og pålegger statsparten å inkludere informasjon om dette i sin neste periodiske rapport.

Tusenårsmålene for utvikling

40. Komiteen understreker at en fullstendig og virksom gjennomføring av konvensjonen er nødvendig for å nå tusenårsmålene for utvikling. Komiteen oppfordrer til å innarbeide kjønnsperspektivet og en uttrykkelig henvisning til bestemmelsene i konvensjonen i alt det arbeidet som gjøres for å nå tusenårsmålene og pålegger statsparten å inkludere informasjon om dette i sin neste periodiske rapport.

Distribusjon

41. Komiteen pålegger en bred distribusjon av de foreliggende konklusjoner og anbefalinger i Norge for å gjøre befolkningen, statsansatte, politikere, parlamentarikere og kvinne- og menneskerettighetsorganisasjoner klar over hvilke steg som er tatt for å sikre kvinners likestilling både de jure og de facto og hvilke ytterligere steg som er nødvendige i så måte. Komiteen pålegger videre statsparten å gjøre lett tilgjengelig for allemenheten, spesielt til kvinne- og menneskerettighetsorganisasjoner, av komiteens generelle anbefalinger, Beijing-erklæringen og handlingsplattformen og utfallet av Generalforsamlingens tjuetredje spesialsesjon om «Kvinner 2000: likestilling mellom kjønnene, utvikling og fred for det tjuelførste århundre».

Ratifikasjon av andre traktater

42. Komiteen noterer seg at Norges tiltredelse til alle de ni overordnede internasjonale menneskerettighetsinstrumentene¹ ville styrke kvinners muligheter til å få oppfylt sine menneskerettigheter og grunnleggende friheter på alle områder i livet. Komiteen oppfordrer derfor Norge til å vurdere ratifikasjon av de traktater som landet ennå ikke er part i, dvs. Den internasjonale konvensjonen om beskyttelse av alle personer mot tvungen forsvinning, Den internasjonale konvensjonen om beskyttelse av rettighetene til alle migrantarbeidere og deres familiemedlemmer og Konvensjonen om funksjonshemmede rettigheter.

Oppfølging av konklusjonene og anbefalingene

43. Komiteen pålegger statsparten, innen en frist på to år, å legge fram skriftlig informasjon om de tiltak som er truffet for å oppfylle anbefalingene i punkt 24 til 30 ovenfor.

Utarbeidelse av neste rapport

44. Komiteen pålegger statsparten å sikre bred deltakelse fra alle departementer og offentlige organer i utarbeidelsen av den neste rapporten, samt å sørge for samråd med et bredt spekter av kvinne- og menneskerettighetsorganisasjoner i den fasen.

¹ Den internasjonale konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter; Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter; Den internasjonale konvensjonen om avskaffelse av alle former for rasediskriminering; Konvensjonen om avskaffelse av diskriminering mot kvinner; Konvensjonen mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff; Konvensjonen om barns rettigheter; Den internasjonale konvensjonen om beskyttelse av rettighetene til alle migrantarbeidere og deres familiemedlemmer; Den internasjonale konvensjonen om beskyttelse av alle personer mot tvungen forsvinning; Konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter.

45. Komiteen pålegger statsparten å svare på de bekymringer som er nevnt i de foreliggende konklusjoner og anbefalinger i sin neste periodiske rapport i tråd med konvensjonens artikkel 18. Komiteen inviterer statsparten til å legge fram sin neste periodiske rapport i februar 2016.

46. Komiteen innbyr statsparten til å følge de harmoniserte retningslinjene for rapportering i forbindelse med de internasjonale menneskerettighetstraktatene, herunder retningslinjene om et felles kjernedokument og traktatspesifikke dokumenter, som ble godkjent på det femte interkomité-møtet til organene for menneskerettighetstraktatene i juni 2006 (se HRI/GEN/2/Rev.6). Retningslinjene for den traktatspesifikke rapporteringen, vedtatt på komiteens førtiende møte i januar 2008, skal følges sammen med de harmoniserte rapporteringsretningslinjene for et felles kjernedokument. Til sammen utgjør disse de harmoniserte retningslinjene for rapportering under konvensjonen om avskaffelse av alle former for diskriminering mot kvinner. Det traktatspesifikke dokumentet skal være begrenset til 40 sider, mens det oppdaterte felles kjernedokumentet ikke skal overstige 80 sider.

PERMANENT MISSION OF NORWAY

**Examination of Norway by the UN Committee
on the Elimination of Discrimination against Women on the basis of
Norway's 8th state report on the implementation of the
International Convention on the Elimination of Discrimination
against Women**

CEDAW 51st Session

STATEMENT

BY

Norway

**delivered by Audun Lysbakken, Minister of Children
Equality and Social Inclusion**

Geneva 16 February 2012

Check against delivery

Madame Chair Silvia Pimentel,

Members of the Committee,

Ladies and Gentlemen,

Thank you for providing me with the opportunity to present the latest developments in Norway since the submission of our 8th State Report in 2010.

I am proud to say that Norway is among the first countries in the world, if not the first one, to submit its 8th State Report on CEDAW.

Madame Chair,

I am pleased to inform you that experts representing different sectors and ministries are represented in the Norwegian delegation together with two representatives for the Sámediggi (the Sami Parliament), who are observers. Sámediggi has taken part in the national preparations prior to the report and prior to this examination.

Norwegian NGOs and The Equality and Discrimination Ombud are here today and have been in dialogue with the committee on core issues related to Norway's implementation of CEDAW prior to this examination. I value these important voices in our dialogue.

My Ministry has granted financial support for the finalization of a shadow report and for travelling expenses for Norwegian NGOs.

Madame Chair,

Norway is considered a frontrunner in gender equality. Nevertheless, challenges of gender inequality still remain in Norway.

To reach real gender equality and prevent discrimination are top priorities for the Stoltenberg Government.

Madame Chair,

The first issue, I consider to be of particular interest to you and The Committee, is gender-based violence.

The violence that happens in the street often makes the headlines, but everyday domestic violence rarely does. It only does so when the violence ends in loss of life. Even then, it is often described in the media as a “family tragedy”, not as the brutal and severe crime it actually is.

The numbers speak for themselves; In Norway the “partner homicides” constitute between 20 and 30 % of murders committed every year.

The Government’s position is clear; no religion, culture or tradition can ever serve as excuse for violence against women. Further, violence against women is not a private matter but should be dealt with by governments.

The Norwegian government will continue and strengthen the efforts to combat violence against women and children.

Madame Chair,

The second issue of particular interest is political power and women’s representation in politics.

Equal representation of men and women in all political positions in society is necessary for democracy and an equal society.

I am concerned about the representation of women in local government in Norway after the 2011 – Municipal elections. The results from the elections last year show that the number of representatives in elected bodies is 4 115 women and 6 670 men. These figures tell us that women’s representation at local government has gone down slightly compared to the outcome of the 2007 election. Furthermore the results show that the level of elected women in local councils and women who are chairpersons and mayors is the same as in the 2007 local election.

The Government’s aim is to stimulate for a sufficient gender balance in all elected bodies in particular working to increase women’s representation among mayors.

Madam chair,

The third issue of particular interest is economic power. Over the past 30-40 years there has been a positive trend toward more equal distribution of the economic resources and powers between women and men. The main reason for this is the high level of women's participation in the labour market. However, women still have a lower income compared to men. Mainly because women work less hours, are less active in the labour market compared to men and because they have less pay per hour when compared to men.

The Government aims at reducing the pay gap between men and women. Furthermore, to increase women's and men's knowledge about consequences of their choices in how they participate in the labour market for their economic situation and for their pension rights.

Norwegian gender equality policies allow men and women alike to combine work life and family life. The policies include a well developed system of day care-centers, paid parental leave and paid leave to take care for sick children, flexible working time regulations and opportunities to work part-time.

This is all part of the bigger picture and it shows us that these issues are all connected.

Madame Chair,

The fourth issue is gender mainstreaming. This Committee has, very timely, questioned the effectiveness of the method of Norwegian state's policy of gender mainstreaming vis-à-vis the specific measures taken to eradicate discrimination against women.

This calls for an overall assessment of the Norwegian gender equality policies, which is exactly what we at present are doing.

As mentioned in our written reply to The Committee's list of issues, a commission appointed by the Government in 2010 is working on an assessment of existing gender equality policies in the context of ethnicity, class and life cycle. Their final report is expected in August this year. However, this Commission has already published a critical report reviewing how central, regional and local governments work to mainstream the gender perspective. The results show that many elected bodies and their administrations are still not working effectively and systematically with mainstreaming, taking their sectorial responsibility.

My ambition is to have a solid knowledge based foundation for the making of our future road map on gender equality. The reports are sent on a broad public hearing and consultation. I will wait for the results from the consultation before I take my proposal to the Government and present a White Paper to Storting (the Norwegian Parliament).

Madame Chair,

The fifth issue is the national gender equality machinery. The Commission (I just referred to) in their first report in November last year also evaluate our national gender equality machinery.

The Report points out several critical issues relating to this. Among others is the lack of incentives for regional bodies and the municipalities to actively work for gender equality.

To follow up The Commission's proposals, my ministry is planning to submit a White Paper (as already mentioned) on Norway's future gender equality policies to Storting (the Norwegian Parliament) in 2013. Furthermore, my ministry is at present working on different legislative proposals to adjust existing anti-discrimination legislation with an aim to harmonize the rules in our different legal acts. I intend to emphasize multiple discrimination. This bill will be presented to Storting (the Norwegian Parliament) early in 2013.

The sixth issue is our Action Plan on Gender Equality – 2014. I am proud to inform you that in November last year our Government launched the first action plan on gender equality in all areas of society in 20 years in Norway.

The Action Plan consists of political goals, descriptions of political challenges for gender equality and the government's new initiatives in nine specific areas: gender stereotypes, gender and education, equal parenthood and family friendly work life, the gender segregated work life, distribution of economic power, gender and power, gender and health, domestic violence and international cooperation for gender equality.

Furthermore the plan includes a set of statistical indicators for each area, so that it will be possible to monitor the results, in a long term perspective. The action plan will be available in English in the near future.

Madam Chair,

I will now leave the floor to my expert on gender equality and family matters in Norway, Director General Ms Arni Hole, from the Department for Family Affairs and Equality in the Norwegian Ministry of Children, Equality and Social Inclusion, to elaborate further on *The Norwegian Crisis Centre Act of 2010*, our work on *Gender-based violence*, the situation for *women with an immigrant background in the labour market* and on *women with disabilities*.

Thank you for your attention.

Director General at the Norwegian Ministry of Children, Equality and Social Inclusion

Ms. Arni Hole

Opening Statement – PART II

**at the Examination of Norway by the UN Committee on the Elimination of Discrimination
against Women on the basis of Norway's 8th state report on the implementation of the
International Convention on the Elimination of Discrimination against Women**

Time: Thursday 16th February 2012

Place: Palais des Nations in Conference Room XVI

Hours: 1000 - 1300

Speech length: –18 - 20 minutes

Madame Chair Silvia Pimentel,

Members of the Committee,

Ladies and Gentlemen,

Thank you.

A few more words on our work on *Gender-based violence* and the *Norwegian Crisis Centre Act of 2010*. I would also like to say a few words about *women in the Norwegian labour market, including women with an immigrant background* and *women with disabilities*. Finally, I will give you the latest developments relevant for lesbian, bisexual and trans- (LBT) women in Norway.

Over the past 10 years the Government has developed different measures to protect the victims of gender based violence.

Criminalization and strong law enforcement measures are vital.

Strategies to protect and empower the victims are also important.

But alone they do not offer the full solution to end this violence.

Madame Chair,

Violence against women is not a private matter. The Norwegian Government has a responsibility to put in place measures not only for the prosecution of the offender and for the protection and empowerment of the victims, but also for the treatment of the offenders.

Measures preventing the offenders from attacking again, are crucial.

This is why the Norwegian government today offers (therapy) treatment to the offenders and why the Government decided to expand this service by establishing a nation-wide system that offers (therapy) treatment to the offenders.

Further, the Norwegian government wants to engage men and boys in the struggle to eradicate violence against women and girls.

In 2011 our ministry initiated a campaign directed at men and boys, in co-operation with the Norwegian White Ribbon campaign and support from the Norwegian Football Association. The aim of the campaign was to sensitize boys and men on gender based violence and to change attitudes and get rid of harmful stereotypes, meeting men and boys in traditionally male arenas like football matches.

Madame Chair,

In Norway's last report to CEDAW you will find information about the Norwegian Crisis Centre Act from 2010.

This Act represents a milestone in our work to help victims of violence. For the first time ever, a public authority, namely all municipalities in Norway, have a legal duty to provide shelter service to women, children and men who are subject to or threatened with violence in their homes or in close relations. The shelter service must comply with certain standards as defined in the Act.

Madame Chair,

The most recent developments in Norway concerning gender based violence are:

Norway signed, in July 2011, *the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence*. This Convention is the first legally binding instrument in the world creating a comprehensive legal framework to prevent violence, to protect victims and to end impunity of perpetrators. It defines and criminalises various forms of violence against women (including forced marriage, female genital mutilation, stalking, physical and psychological violence and sexual violence).

The Government's launching in January this year of a new (one year) plan of action to combat domestic violence, was a follow-up of the former three action plans.

The Government has decided for the first time ever to present a new action plan with measures targeted to prevent rape.

The Norwegian Ministry of Justice, in cooperation with other ministries, is currently preparing a White Paper on domestic violence. The Government's plan is to submit this White Paper to Stortinget (the Norwegian Parliament) autumn 2012.

The Norwegian Ministry of Justice has furthermore initiated a survey on spousal homicide cases.

This year, a nationwide survey on violence against women will be conducted by the Norwegian Centre for Violence and Traumatic Stress Studies (NKVTS).

The Norwegian Ministry of Justice has initiated an evaluation of the police's work on domestic violence, including the victim's experiences with the police. The evaluation is expected to be completed by December 2012.

Madame Chair,

Some comments on *women in the Norwegian labour market*.

Around 73 percent of the female population in Norway between 15 and 64 years were employed in 2010. The corresponding figure for men was 77 percent. Only Iceland has a slightly higher employment rate for women than Norway.

The rate of women working full-time has increased over the past five years and is now close to 60 percent.

Over the past ten years, the unemployment rate for women has been lower than the unemployment rate for men. In 2010 only 3 percent women in the labour force were unemployed compared to 4,1 percent of the men.

However, the occurrence of involuntary part-time work is higher for women than for men. The Government has decided to evaluate the measures of today that aim at reducing involuntary part time work.

The Ministry of Labour is in the lead here and it is a challenge to secure full time work to all who want it.

I have to add that working part-time is a legal right in Norway for those who want to do so.

The gender pay gap in Norway is quite stable on the average of 15 per cent. (That is the ratio for all employees based on gross hourly male and female wages, calculated also for part-time workers.)

The Government submitted for the first time in history a White paper on Equal Pay which to the Parliament in November 2010. It was debated on and approved in April last year.

This is currently being followed up by my ministry and other ministries. Our ambition is to strengthen some new regulations in the Gender Equality Act and forward a proposition on anti-discrimination legislation to the Parliament in 2013.

Some of the proposed measures are to be incorporated in other acts.

Madame Chair,

Today around 12 percent of the Norwegian population are persons with an immigrant background, irrespective of their country of origin. Around 200 000 out of 660 000 with an immigrant background in Norway are women between 20 and 66 years of age.

Statistics show that the immigrant population as a whole has a lower labour market participation than the majority. The immigrant women have lower labour market participation than the immigrant men.

Some groups of women with an immigrant background meet different barriers when they wish to enter the labour market, or they stay close to the gender roles from their country of origin, and do not enter the labour market.

The Government gives priority to addressing these challenges, through measures that are individually designed to increase required qualifications and provide language and professional skills that are necessary for employment or further education.

The Introduction Program, by law, and Norwegian Language Tuition, also by law, are important measures in this respect. And we do employ gender targeted measures.

Since 2010 the Government has appointed two expert committees to review various aspects of the policies on migration, welfare and integration. Both committees have submitted extensive and much debated reports including several policy proposals targeting labour market participation for immigrant women. My Ministry is currently considering the follow up on these proposals. The Government will

submit a White Paper on Integration Policy to Stortinget (the Norwegian Parliament) later this year. Gender equality and women's issues are central in the discussions in the White Paper.

Madame Chair,

Our policies on disabilities are fully concurrent with the principles of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). Norway aims at ratifying the CRPD and the Government will submit a proposition to Stortinget (the Norwegian Parliament) this spring.

This Convention, as you may recall, has several articles that specifically address women and gender equality. These are article 3 litra g) (gender equality) article 6 (women and disabilities) article 16, no.5 (freedom from violence), 28 no. 2 litra b) (social protection and standard of living). This is very instructive to us when following up the Convention. We thus need to mainstream our policies.

On the 1st of January 2009 a new Anti-Discrimination and Accessibility act entered into force in Norway. The Act prohibits discrimination on grounds of disability. The purpose of the Act is to promote equality and ensure equal opportunities for all and to prevent discrimination on the grounds of disability. It applies in all areas of society, i.e. in the labour market, education, housing, goods and services. Part of the Act is on universal access and universal design.

Women with disabilities face major challenges when seeking to join the labour market. Many studies show that both women and men with disabilities in general encounter specific barriers in the transition from education to employment.

According to 2011-figures from Statistics Norway 42% of all persons with disabilities in Norway are working. In addition 78 000 persons with disabilities, this figure includes women and men, want to work and that 22 000 of these are women and men under the age of 30 years.

Madame Chair,

We have to take stronger action to secure job possibilities for these young women and men.

Therefore the Government's New Job Strategy for Persons with Disabilities is a targeted initiative to secure jobs for more persons with disabilities and to reduce the number of benefit recipients. In 2012, this Strategy is aimed primarily at young persons with disabilities under the age of 30.

We know that women with disabilities are more vulnerable to violence and sexual harassment than others, especially women with cognitive impairments. We have addressed this issue and intend to follow up properly.

Madame Chair,

I will briefly give you the latest updates concerning *lesbian, bisexual and trans- (LBT) women* in Norway.

Results from a living conditions survey from 2008 show that lgbt-persons more often than heterosexual persons have mental health problems. The survey did for the first time include question on sexual attraction and identity. But knowledge and research are, in general, still scarce.

The most important news for all lgbt-persons, I believe, is the planned expansion of legal rights and legal protection. Last summer my minister, Mr. Audun Lysbakken announced his plans to put forward a Bill containing a proposal for more cohesive anti-discrimination legislation. This Bill will be presented to Stortinget (the Norwegian Parliament) early in 2013. The new act will provide protection against discrimination based on sexual orientation and gender identity/expression and will strengthen the legal position of lesbian, biphilic and trans-women.

Another important milestone is the establishment of the national LGBT Knowledge Centre in 2011. The centre's mandate is to promote the improvement of living conditions and the quality of life for lgbt-persons in all fields of society. This centre acts as a key point in communicating across sectors with government offices, schools and work places etc. and with the NGOs.

We need more knowledge: In 2011 we have commissioned a project on the living conditions of lesbian, gay and bisexual persons. A second project on the life situation of transgendered persons has also been commissioned. We are looking forward to the results in 2013.

In 2012 the following research projects are under planning: 1) Domestic violence directed against lgbt-persons and 2) Children who grow up in families where the parents are lgbt-persons. We take care to include a gender perspective throughout these projects.

Madame Chair,

These are a few glimpses of the latest developments in Norway since we submitted our 8th report 2010.

I hope that the information given in our opening statements together with Norway's 8th state report, the reports from the NGOs and the Ombud, together with our written response to your list of issues, have given you and The Committee members a sufficient picture of how we work on gender equality in Norway today.

We look forward to participate in a constructive dialogue today.

Thank you for your attention.

Utgitt av:
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Trykk:
Departementenes servicesenter - 10/2012 - opplag 1000

